

Kernraketten en basisdemocratie.

1. DE MISREKENING VAN DE NAVO-LOBBY

Het verkiezingsprogramma van de CVP van 17 december 1978 zegt expliciet dat een eigen Europese kernmacht moet afgewezen worden. Enkele dagen voordien, op 26 november, had ook het kongres van de Vlaamse socialisten duidelijk gesteld: "De afwijzing van elke vorm van Europese kernmacht is (daarbij) aangewezen". Men kan natuurlijk een polemieek openen rond het onderscheid tussen een "Europese kernmacht" en de vestiging van een euro-strategische kernmacht, maar in verband met voornoemde kongresen is zulk een polemieek zonder voorwerp. Tijdens geen enkele tussenkomst of in geen enkele tekst werd zulk een nuancering gemaakt, en bovendien is de BSP-verwijzing naar "elke vorm van Europese kernmacht" voldoende duidelijk.

Men zou dus enige bezorgdheid hebben kunnen verwachten vanwege de NAVO-lobby omtrent de weerstand in Vlaanderen tegen de vestiging van kernraketten en Pershing II, waarmee vanuit ons land, voor de eerste maal, rechtstreeks doelwitten in de Sovjet-Unie kunnen bereikt worden. Maar zo er enige bezorgdheid tot uiting komt inzake België, gaat het niet om Vlaanderen, maar wel om Wallonië, in 't bijzonder om de

Parti Socialiste.

"In België wordt de rol van M. Simonet als belangrijk beschouwd omdat zich binnen de frankofone socialistische partij potentieel de felste oppositie tegen de installatie van die wapens aftekent. In tegenstelling tot wat in Nederland gebeurt, is de publieke opinie weinig betrokken bij de hele zaak, wat maakt dat het probleem zich slechts stelt op het niveau van de partijen. Er wordt geen uitgesproken vijandigheid geuit binnen de huidige regering en in de schoot van de Vlaamse socialisten. Het probleem daagt dus binnen de linkerzijde van de frankofone socialistische partij en het is daar dat M. Simonet al zijn invloed en overredingskracht moet aanwenden".
(Nouvelles Atlantiques - Edition de l'Agence Europe, 13de jaar, nr. 1158).

Zoals de gebeurtenissen vóór 12 december hebben aangetoond, hebben de NAVO-specialisten inzake openbare opinie zich schromelijk misrekend. Niet binnen de PS, wel binnen de BSP bevond zich de felste oppositie. De openbare opinie in Vlaanderen is overweldigend betrokken geweest bij de zaak. Niet Simonet, wel Claes heeft de kastanjes uit het vuur moeten halen, om te beletten dat de regering struikelde over de kruisraketten.

Ter ontlasting van de verraste NAVO-misrekenaars - nota bene vanuit hun Brussels hoofdkwartier - kan men aanvoeren dat samen met hen ook de heersende Belgische middens, met inbegrip van hun toch overwegende Vlaamse vleugel, ten zeerste verrast werden door de volkse weerstand in Vlaanderen en door zijn politieke weerslag.

Dat komt ervan wanneer men de VEV-opvattingen voor waarheid houdt, volgens dewelke Vlaanderen een braaf wingewest is van de multinationale monopolies met hun begeleiding van konservatisme, onderdanigheid en manipuleerbaarheid.

Dat komt ervan wanneer men denkt dat elektorale meerderheden in dubbelzinnigheid gewonnen,

op korrekte wijze de reële verhoudingen weer-
geven.

De eerste openbare oproep tegen kernraketten in België, uitgaande van een groep Gentse politici, syndikalistes, akademici en kunstenaars, werd aan de pers voorgesteld op 24 oktober. Deze oproep had een waarachtig sneeuwbal-effekt en bracht zeer vlug, samen met talloze andere plaatselijke initiatieven, de enorme potentiële weerstand van de openbare opinie tegen de atoomraketten aan het licht.

Het Aktiekomitee tegen atoomwapens dat de massale betoging van 9 december organiseerde, slaagde op enkele weken tijd in één van de grootste massa-mobilisaties der laatste jaren. Omtrent de diepere oorzaken van dit merkwaardig verschijnsel, en zijn opzienbarende omvang in Vlaanderen, leggen we hieronder enkele hypotesen ter discussie.

2. DE BEWUSTE AFBRAAK VAN DE DEMOKRATIE

Gedurende de voorbije twintig jaar voltrokken zich merkwaardige veranderingen in ons land. Het zevende decennium was dat van de grote industriële ontplooiing van Vlaanderen door de toevloed van multinationale investeringen in en rond de groeipolen. Vooral Amerikaans en Westduits kapitaal was hier toonaangevend. Tijdens het achtste decennium werd dit economisch overwicht vertaald naar politieke veranderingen in de machtsverhoudingen. Zoals in alle hoogontwikkelde kapitalistische landen, werkte men aan de reorganisatie van de Staat teneinde de monopolistische hegemonie uit te bouwen, in verbinding met de supranationale instellingen. Vooral met de toenemende krisisverschijnselen kwam de grootburgerij tot de konklusie dat het voor haar voornaamste doelstelling, het opdrijven van de monopolistische winstvoet, onontbeerlijk was haar controle op de staat te versterken. Hierbij werd ze vooral gehinderd, volgens

de analyse van de Trilaterale, door de politieke democratie.

Vandaar de noodzaak om die aan banden te leggen. In een burgerlijke parlementaire democratie betekent zulks : de rol van de verkozen lichamen afzwakken ten voordele van nieuwe buitenparlementaire beslissingscentra, de leidingen van de voornaamste politieke partijen stevig aan zich binden, de ideologische hegemonie uitbouwen, en de repressie versterken.

Met behulp van de CVP-top, waar de invloed van de Vlaams-multinationale middens overweegt, slaagde men behoorlijk in dit opzet.

Het parlement werd vleugellam gemaakt, zonder reële inspraak in de grote beslissingen. De bestendige deputaties werden door bemiddeling van interkommunales schatplichtig gemaakt aan ondernemers en bouwpromotoren, de gemeentelijke autonomie werd een farce.

De grote politieke partijen mochten zich naar beneden toe nog bezig houden met sociaal dienstbetoon en stemmenronselarij, terwijl naar boven toe de politieke beslissingen genomen werden in beperkte cenakels. Onder impuls van het CVP-management verwerden verkiezingen tot dure electorale shows, georchestreerd door publiciteitsagentschappen.

Van belang hierbij was niet wat men zei, maar wel hoe men niet zei wat men van plan was uit te voeren. In geen enkel CVP-programma stond de opstelling van de kernraketten, de rijkswachtkontrole op de vakbondsmilitanten, de aanval op de ziekteverzekering, de invoering van het autovignet, de aftakeling van het spoornet.

Verder wordt de controle van de "veilige" partijtoppen op de administratie, en op alle openbare instellingen verstrakt, wordt een cultuur- en onderwijsbeleid uitgewerkt dat systeembevestigend werkt en worden de burgers omsponnen door een net van inlichtingsdiensten voorzien van de nodige data-banken.

In dit kader hoopt men dan voldoende rust te verzekeren om een eind te stellen aan het feestmaal, vooral bij diegenen die er nooit aan deelgenomen hebben.

Terwijl de CVP-top dit alles konsekwent en met

de nodige soepelheid op punt stelt, ziet de BSP geen andere uitweg dan het spel mee te spelen in de verjaarde illusie dat ze nog een andere rol toegewezen krijgt dan het koest houden van de arbeidersbeweging.

Het systeem levert goede resultaten op : de rijken worden rijker, de machtigen worden machtiger.

Langs de bestaande en gekende structuren van democratische inspraak geraken de wegen perfect geblokkeerd.

De mensen voelen elke kans op betrokkenheid wegglijden. Uit een opiniepeiling van UNIOP van november 1979 blijkt dat zonder kiesplicht slechts één landgenoot op drie zeker ter stembus zou gaan; de belangstelling voor de partijpolitieke bedoening is tot op het vriespunt gedaald : men gelooft niet meer in de rol van het parlement, de democratie wordt voor schut gezet.

3. EEN WEEFSEL VAN BASISINITIATIEVEN

Ondertussen blijven de problemen bestaan, en worden ze erger naarmate het eenzijdige crisisbeleid wordt toegepast. De werkloosheid met haar materiële en morele gevolgen, de toenemende marginaliteit voor honderdduizenden, de groeiende armoe en teloorgang in een verspilningssysteem dat zijn eigen grenzen heeft bereikt.

Vanaf het begin van de zeventiger jaren zoekt men vanuit het volk naar andere wegen. Een nieuw en jong verschijnsel dat men kan betitelen als basisdemocratie, of dat men tegenmacht kan noemen.

Zeer lokaal, spontaan beginnend, ontstaan op vele plaatsen, rondom beperkte concrete problemen, actiegroepen en komitees.

Eerst lokaal in de stadswijken, waar de leefomstandigheden het slechtst zijn : huurderskomitees van sociale woningen gaan over tot actie, gezondheidskomitees worden opgericht teneinde

de belangen van de patiënten te verdedigen, milieuverenigingen rijzen uit de grond om de omgeving te beschermen, er ontstaan wetswinkels omdat het verschil tussen recht hebben en recht krijgen te groot is, jonge geneesheren vormen groepspraktijken bijgestaan door patiëntenraden, uit buurtwerking ontstaan nieuwsoortige schooltjes, socio-kulturele organisaties zoeken een nieuwe aanpak, werklozen verenigen zich.

Kenmerkend voor al die basisinitiatieven is dat zij pragmatisch vertrekken vanuit de concrete ervaring, dat ze de kant van de gewone mens kiezen en dat ze pluralistisch zijn. Vooral dit laatste punt is opmerkelijk in een Vlaanderen dat verziekt en verzwakt is door verzuiling.

Op te merken valt ook dat vele syndikale militanten eveneens weer te vinden zijn in allerhande aktiekomitees, waardoor een reële band met de arbeidersbeweging bestaat.

In een verdere fase van ontwikkeling zien we het ontstaan van samenwerking tussen initiatieven van hetzelfde type verspreid over gans Vlaanderen, zelfs met verbindingen naar het buitenland.

Rondom bepaalde problemen komt het tot nationale akties, zoals bij de jongeren tegen de aankoop van de F-16, bij vrouwenorganisaties. Gedreven door een interne logika overschrijden de initiatieven de lokale of beperkte problematiek, om zich te manifesteren op het politieke vlak. Dit was bvb. het geval met het "Nationaal Aktiekomitee rond de maatregelen Califice" inzake de hervorming van de sociale zekerheid, de Verenigde Aktiegroepen voor Kernstop die de betoging te Doel op hun aktief hebben en het Initiatiefkomitee voor de Continuïteit van de Zorgen, dat een niet te onderschatten rol heeft gespeeld bij het mislukken van de doktersstaking van Wijnen in Vlaanderen.

Gedurende de voorbije jaren is er in feite, over gans Vlaanderen verspreid, een weefsel van basisinitiatieven ontstaan en gegroeid

tot een nieuw politiek verschijnsel van groot belang.

4. HOOP, ONTGOOCHELING EN PERSPEKTIEVEN

Het sukses van de mobilisatie tegen de aanmaak en de vestiging van atoomraketten is niet te verklaren zonder het bestaan van dit weefsel. Het is in hoofdzaak vanuit al deze gesensibiliseerde kernen in het volk dat de beweging haar omvang en haar kracht heeft geput. Toch zou de impact van de beweging niet zó groot geweest zijn, mocht ze ook geen brede weerklank gehad hebben binnen de meer traditionele politieke structuren, tot in de regeringspartijen toe. Inzonderheid was er een opmerkelijke aanwezigheid vanuit de BSP, naast een meer beperkte CVP-deelname.

Hierin ligt wellicht, op termijn, de grootste betekenis van de actie tegen de kernraketten: onder druk van de openbare opinie en van het volkse verzet werden meer bruggen geslagen tussen het volk en het parlement. De tactiek van rechts, die er in bestaat deze kloof te vergroten, is op dit punt mislukt. Ze kan dus met sukses bestreden worden.

Uiteraard was de ontgoocheling groot na de stemming in het parlement op 12 december. In de BSP kan men van een diepe malaise spreken, die tot in de top de "vernieuwers" plaatst tegenover de trouwe dienaars van het systeem. Maar ook vele CVP-ers voelen zich bekocht door het plotse maneuver van premier Martens die het vertrouwensvotum stelde, omdat hij wist dat bij stemming over de vestiging van de euro-strategische raketten de CVP middendoor zou gesplitst zijn (men spreekt van 17 kristendemokraten die zouden tegengestemd hebben).

Het maneuver van de ploeg Martens-Claes-Simonet is kunnen lukken omdat de protestbeweging onvoldoende tijd heeft gehad om ten volle door

te wegen op het parlementair niveau. Het is niet met een plotse, kortstondige beweging, hoe sterk ook, dat men kan hopen gans de ondemokratische beslissingsstructuur, gaande van een gemuilband parlement tot het militair-industrieel Navo-kompleks, te forceren. Vooral in twee richtingen was de aktie onvoldoende ontwikkeld om betere resultaten te bereiken.

Vooreerst in de richting van de georganiseerde arbeidersbeweging. Langs ABVV-zijde was de principiële stellingname nog onvoldoende vertaald in mobiliserende maatregelen. De verwerping van de kernwapens door het ACW is slechts gepubliceerd op de valreep, zodat ook hier het grootste drukkingspotentieel amper was aangesproken.

Ten tweede bestond de rechtstreekse verbinding tussen aktie en verkozenen nog in veel te beperkte mate.

5. HET BELANG VAN HET POLITISEREN

Bovenstaande bedenkingen leiden tot enkele konklusies omtrent de taktiek van de vooruitstrevende beweging in Vlaanderen.

Daar waar "nieuw rechts", steunend op de VEV-middens, mikt op de afbraak van de democratische rechten, het vleugellam maken van het parlement en het politiek marginaliseren van de verkozenen ten voordele van extra-parlementaire beslissingscentra, moeten de progressieven alles in het werk stellen om de democratische beslissingscentra te belegeren, de verkozenen te revalorizeren, en het parlement te laten funktioneren.

Dit bedoelt de KP wanneer ze spreekt over het politiseren van de strijd. Niet het versterken van de partijpolitieke macht, waartegen de openbare opinie zich terecht verzet, maar wel het herstellen van de verkozenen in hun functie van vertegenwoordigers van het volk en onder controle van het volk.

De kommunisten in Vlaanderen hebben in die zin geruime tijd gepredikt in de woestijn. Vandaag komt daar verandering in. Zowel de rechtstreekse strijd van de arbeidersbeweging als de acties van de democratische basisorganisaties ontdekken vandaag de trefkracht van het politiseren.

De mogelijkheden hiervan zijn zeer groot, omwille van de historisch gegroeide karakteristieken in ons land, die als kenmerk hebben de feitelijke aanwezigheid, in meer of mindere mate, van vertegenwoordigers van de arbeiders- en democratische beweging in zowat alle gelegingen van de staat.

Bovendien levert het nieuwe weefsel van democratische en pluralistische basis-organisaties een uitstekend milieu dat, zo ze de verbinding met de traditionele organisaties van de arbeidersbeweging vanaf de basis kunnen uitbouwen, een doorslaggevende rol kan spelen.

Op die wijze kunnen de partijen die zich opwerpen als de politieke uitdrukking van de arbeidersbeweging, een nieuwe dynamiek krijgen. In de BSP kunnen de rechtsen in het defensief gedreven worden, terwijl de ACW-vleugel van de CVP door haar autonoom optreden de rechtse voorgang kan afleggen.

Deze voorwaarden zijn onontbeerlijk wil men in dit land het vernietigend verspillingsmodel van het kapitalisme vervangen door een democratisch en socialistisch alternatief.

Vele elementen van zulk een wisseloplossing werden reeds uitgewerkt door de arbeidersorganisaties (bvb. de hervorming van de ziekteverzekering door de vakbonden; het plan voor een nieuwe bouwpolitiek vanwege de ABVV-bouwvakkers; een hervorming van het wetenschappelijk onderzoek door de ACOD van de Gentse universiteit; de herwaardering van het openbaar vervoer door het plan van het gemeenschappelijk vakbondsfrent; de hervorming van de rechtsbijstand door de Vereniging voor Rechtshulp; het ontwapeningsbeleid door vredesorganisaties; het alternatief energiebeleid door de V.A.K.S. enz., enz... Waar het, op aan komt is wegen te vinden om dit alles te coördineren, en vanuit de basisbewe-

ging en de vakbonden samen, met de hulp van de politieke mandatarissen, de aktie te ontwikkelen om ook straks, in een gefederaliseerd België, een progressief Vlaanderen op te bouwen.

Jef TURF.

André Mommen

DE BELGISCHE WERKLIEDENPARTIJ.

Ontstaan en ontwikkeling van het reformistisch socialisme (1880-1914).

In dit boek over de Belgische Werkliedenpartij (B.W.P.) poogt de auteur de oorsprong van het reformisme in de huidige socialistische arbeidersbeweging te ontleden. Hoewel de in 1885 gestichte B.W.P. door haar inzet voor de verovering van het Algemeen Stemrecht de grote arbeidersmassa wist te mobiliseren en te organiseren, radicaliseerde de partij zich niet, maar dreef zij steeds meer in de richting van het reformisme. Ook het ideologisch niveau van de partij bleef laag, omdat de organisatie zich bij voorkeur concentreerde op de dagelijkse belangenbehartiging van de arbeiders (coöperatieven, mutualiteiten). De praktijk van de politieke leiders werd steeds sterker beïnvloed door links-liberale denkbeelden over geleidelijke hervormingen langs parlementaire weg. Samenwerking met de liberale oppositie in het parlement leidde na 1902 spoedig tot de vorming van een anti-clericale coalitie tegen de regerende katholieke partij. De mogelijkheid om de nog katholiek gebleven arbeiders in Vlaanderen te bereiken werd hierdoor sterk bemoeilijkt.

Prijs : 345 BF, 260 blz.
ISBN 90 6417 018 5